

MIASTO I GMINA KĘPNO

GMINNY PROGRAM OPIEKI
NAD ZABYTKAMI
NA LATA 2022–2025

Sprawozdanie z realizacji
za lata 2024–2025

Kępno, kwiecień 2026 r.

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	2
2. ZAKRES SPRAWOZDANIA I METODYKA OCENY	4
3. REALIZACJA ZADAŃ WSKAZANYCH W PROGRAMIE	5
3.1. Priorytet I - Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego miasta i gminy Kępno	5
3.1.1. Prace remontowo-konserwatorskie, rewitalizacyjne i adaptacyjne	5
3.1.2. Dotacje i wsparcie prac przy obiektach niewchodzących bezpośrednio do zasobu gminy	7
3.1.3. Projekty rozwojowe i udostępnianie dziedzictwa	8
3.1.4. Ocena realizacji zadań w ramach Priorytetu I	9
3.2. Priorytet II - Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego	10
3.2.1. Uwzględnianie ochrony zabytków w planowaniu przestrzennym	10
3.2.2. Aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków	11
3.2.3. Tereny zieleni zabytkowej, miejsca pamięci i bezpieczeństwo dziedzictwa	11
3.2.4. Ocena realizacji zadań w ramach Priorytetu II	12
3.3. Priorytet III - Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości	13
3.3.1. Edukacja, wydarzenia i popularyzacja dziedzictwa	13
3.3.2. Kompetencje kadr, współpraca i partnerstwa	14
3.3.3. Publikacje, badania, dokumentacja i zbiory	15
3.3.4. Projekty finansowane ze środków zewnętrznych	16
3.3.5. Dostęp do informacji o zabytkach i promocja dziedzictwa	16
3.3.6. Ocena realizacji zadań w ramach Priorytetu III	17
4. OCENA REALIZACJI CELÓW USTAWOWYCH I PROGRAMOWYCH	18
5. WNIOSKI I REKOMENDACJE	20
6. PODSUMOWANIE	21

1. WPROWADZENIE

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kępno na lata 2022-2025, zwany dalej „Programem”, został uchwalony przez Radę Miejską w Kępnie uchwałą nr XLIV/322/2022 z dnia 21 lutego 2022 r. i ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego w dniu 2 marca 2022 r. pod poz. 1618. Wykonanie uchwały powierzono Burmistrzowi Miasta i Gminy Kępno.

Niniejsze sprawozdanie obejmuje lata 2024-2025, a zatem drugi i końcowy okres realizacji Programu. Dokument sporządzono w celu przedstawienia Radzie Miejskiej w Kępnie informacji o działaniach podjętych przez Gminę, jej jednostki organizacyjne, instytucje kultury oraz partnerów lokalnych w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami, upowszechniania wiedzy o dziedzictwie kulturowym oraz wykorzystania dziedzictwa jako zasobu rozwoju społecznego, edukacyjnego, turystycznego i kulturalnego.

Podstawę sporządzenia sprawozdania stanowi art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Przepis ten zobowiązuje burmistrza do sporządzania, co dwa lata, sprawozdania z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami i przedstawiania go radzie gminy. Cele programu opieki nad zabytkami określone w art. 87 ust. 2 ustawy obejmują m.in. zahamowanie procesów degradacji zabytków, poprawę ich stanu zachowania, eksponowanie walorów krajobrazu kulturowego, zwiększanie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych, a także współpracę z właścicielami zabytków.

Program dla miasta i gminy Kępno jest dokumentem polityki administracyjnej, który nie stanowi aktu prawa miejscowego, lecz wyznacza kierunki inicjowania, wspierania i koordynowania działań dotyczących zabytków oraz krajobrazu kulturowego. W tym znaczeniu Program stanowi podstawę współpracy samorządu z właścicielami i posiadaczami zabytków, Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, instytucjami kultury, organizacjami społecznymi oraz mieszkańcami.

Przy redakcji niniejszego sprawozdania uwzględniono także podejście rekomendowane przez Narodowy Instytut Dziedzictwa. Zgodnie z tym podejściem gminny program opieki nad zabytkami powinien być narzędziem realnego zarządzania lokalnym dziedzictwem: opierać się na rozpoznaniu zasobu, wskazywać potrzeby i problemy, łączyć ochronę formalną z działaniami

edukacyjnymi, wspierać współpracę z właścicielami zabytków oraz traktować dziedzictwo jako zasób rozwojowy gminy.

Program Kępna na lata 2022-2025 opiera się na trzech priorytetach:

Priorytet I - Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta i Gminy Kępno;

Priorytet II - Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego;

Priorytet III - Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości.

Układ sprawozdania został dostosowany do powyższych priorytetów, tak aby możliwa była ocena stopnia wykonania zadań wskazanych w Programie oraz wskazanie działań wymagających kontynuacji w kolejnym okresie programowania.

2. ZAKRES SPRAWOZDANIA I METODYKA OCENY

Sprawozdanie ma charakter syntetyczny i sprawozdawczo-ewaluacyjny. Nie powtarza pełnej charakterystyki zasobu dziedzictwa kulturowego zawartej w Programie, lecz koncentruje się na działaniach zrealizowanych w latach 2024-2025 oraz na ich przyporządkowaniu do celów i priorytetów Programu.

Ocena realizacji Programu została przeprowadzona według następujących kryteriów:

- zgodność działań z priorytetami i kierunkami wskazanymi w Programie;
- wpływ działań na poprawę stanu zachowania zabytków i krajobrazu kulturowego;
- wykorzystanie instrumentów prawnych, finansowych, organizacyjnych i promocyjnych pozostających w dyspozycji gminy;
- skuteczność pozyskiwania i wykorzystywania środków zewnętrznych;
- zakres działań edukacyjnych, dokumentacyjnych i popularyzatorskich;
- identyfikacja zadań niezrealizowanych lub wymagających kontynuacji.

W sprawozdaniu zastosowano zasadę rzetelnego przedstawienia zarówno działań wykonanych, jak i zadań, które w latach 2024-2025 nie zostały podjęte albo zostały wykonane jedynie częściowo. Taki sposób ujęcia powinien służyć nie tylko wykazaniu aktywności samorządu, lecz także identyfikacji luk, potrzeb i kierunków dalszego postępowania.

3. REALIZACJA ZADAŃ WSKAZANYCH W PROGRAMIE

3.1. Priorytet I - Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego miasta i gminy Kępno

Priorytet I obejmuje przede wszystkim działania zmierzające do zahamowania degradacji zabytków, poprawy ich stanu zachowania, adaptacji obiektów zabytkowych do nowych funkcji, rewaloryzacji zabytkowej zieleni oraz zwiększenia atrakcyjności dziedzictwa dla potrzeb społecznych, edukacyjnych i turystycznych. W latach 2024-2025 działania w tym priorytecie miały charakter inwestycyjny, konserwatorski, dotacyjny i organizacyjny.

3.1.1. Prace remontowo-konserwatorskie, rewitalizacyjne i adaptacyjne

Najważniejszym przedsięwzięciem końcowego okresu realizacji Programu było zakończenie procesu rewitalizacji dawnej synagogi w Kępnie i uruchomienie w tym obiekcie Centrum Synagoga - Centrum Aktywizacji Społeczno-Kulturalnej. Uroczyste otwarcie obiektu odbyło się 19 maja 2025 r. Inwestycja obejmowała kompleksowy remont i adaptację zabytkowego budynku, w tym rekonstrukcję historycznej elewacji, zagospodarowanie wnętrza z salą wielofunkcyjną, sceną i balkonem, dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, prace konserwatorskie, badania archeologiczno-architektoniczne, wzmocnienie konstrukcji, wymianę pokrycia dachowego, wykonanie dębowej stolarki okiennej oraz wykonanie instalacji sanitarnych i elektrycznych. Zadanie to wprost realizuje kierunek Programu dotyczący adaptacji nieużytkowanych obiektów zabytkowych do nowych funkcji społecznych.

Kontynuacją procesu rewitalizacji obszaru Rynku i okolic było udostępnienie mieszkańcom Parku Miejskiego z aleją lipową przy ul. Dąbrowskiego. Park ten jest wpisany do rejestru zabytków pod nr 736/Wlkp/A. W ramach projektu współfinansowanego ze środków Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 wykonano m.in. Salon Miejski z fontanną, toalety, plac wielofunkcyjny, przestrzeń piknikową, siłownię dla seniorów, odwodnienie, utwardzenie nawierzchni parku i alejek, oświetlenie, monitoring oraz nowe nasadzenia drzew, krzewów i roślin. Uroczyste otwarcie parku odbyło się w marcu 2024 r.

Rewitalizacja parku, podobnie jak wcześniejsza rewitalizacja Parku Starościańskiego, wpisała się w kierunek Programu dotyczący rewaloryzacji zespołów zabytkowej zieleni.

W 2025 r. wykonano instalację klimatyzacji w budynku Muzeum Ziemi Kępińskiej im. T. P. Potworowskiego. Odbiór urządzeń nastąpił 24 października 2025 r. Łączna wartość zadania wyniosła 377 979,71 zł brutto, z czego 126 000,00 zł stanowiła dotacja Samorządu Województwa Wielkopolskiego w ramach programu „Kulisy kultury”. W ramach zadania wykonano instalację klimatyzacji w systemie VRF oraz odświeżono ściany i sufity farbami dopuszczonymi do stosowania w obiektach zabytkowych. Zadanie miało znaczenie zarówno dla komfortu użytkowników, jak i dla warunków przechowywania oraz udostępniania zbiorów.

W 2025 r. zrealizowano również prace remontowo-konserwatorskie oraz roboty budowlane w budynku Szkoły Podstawowej nr 1 w Kępnie przy ul. Henryka Sienkiewicza 21, wpisanym do rejestru zabytków. Zakres robót obejmował m.in. demontaż, renowację i ponowny montaż balustrad na klatkach schodowych, wykonanie okładzin schodów z płytek gresowych wraz z cokolikami, roboty malarskie ścian i sufitów, naprawę tynków zewnętrznych, rozbiórkę i ponowny montaż pokrycia z dachówki karpiówki, wymianę elementów konstrukcyjnych dachu, montaż kontrłat, orynnowania, rur spustowych i obróbek blacharskich. Łączna wartość robót wyniosła 787 000,00 zł, w tym 500 000,00 zł dofinansowania z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków, co stanowiło 63,53% wartości inwestycji. Prace wykonano w uzgodnieniu i pod nadzorem Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, na podstawie pozwolenia nr 397/2025/A z dnia 9 czerwca 2025 r.

W okresie sprawozdawczym zakończono także renowację stolarki drzwiowej w budynku Szkoły Podstawowej nr 1 w Kępnie, obejmującą drzwi do sali gimnastycznej. Umowę dotacji z Województwem Wielkopolskim podpisano 6 grudnia 2023 r.; wysokość dotacji wyniosła 40 000,00 zł, całkowita wartość zadania 46 616,75 zł, a wykonawcą była firma Renovatio Paweł Tabaszewski z Jędrzychowa. Prace zakończono w styczniu 2024 r.

W 2024 r. oraz w 2025 r. kontynuowano prace remontowo-konserwatorskie przy Mauzoleum Powstańców Wielkopolskich i Żołnierzy Wojska Polskiego położonym na cmentarzu parafialnym przy ul. Henryka Sienkiewicza w Kępnie. W 2024 r. pozyskano dotację Wojewody Wielkopolskiego w wysokości 150 000,00 zł, przy wartości umowy 218 969,99 zł. Roboty realizowano od sierpnia do grudnia 2024 r. W 2025 r. pozyskano kolejną dotację Wojewody Wielkopolskiego w wysokości 45 000,00 zł na III etap prac; wartość zadania wyniosła 73 185,00 zł

brutto, a roboty wykonywano od października do grudnia 2025 r. Działania te wzmacniały ochronę miejsc pamięci i dziedzictwa historycznego gminy.

3.1.2. Dotacje i wsparcie prac przy obiektach niewchodzących bezpośrednio do zasobu gminy

W 2024 r. zakończono remont elewacji kamienicy przy ul. Rynek 41 w Kępnie, ujętej w gminnej ewidencji zabytków. Towarzystwo Budownictwa Społecznego - Kępno Sp. z o.o. zawarło umowę wykonawczą 17 czerwca 2024 r. Zadanie było dofinansowane z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków. Kwota dofinansowania wyniosła 495 000,00 zł, udział własny Gminy Kępno 15 000,00 zł, a całkowita wartość zadania 549 720,00 zł. Zakres prac obejmował m.in. remont spękań i uszkodzeń murów zewnętrznych, wykonanie nowych powłok malarskich, odtworzenie tynków, gzymsów i cokołu, renowację balkonu i kominów, wymianę stolarki zewnętrznej, wykonanie instalacji odgromowej i montaż parapetów granitowych.

W 2024 r. zrealizowano także remont elewacji budynku przy ul. Ogrodowej 7 w Kępnie, ujętego w gminnej ewidencji zabytków. Na zadanie przyznano 499 000,00 zł dofinansowania z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków. Wykonawcą była firma MAL-BUD Błażej Rubik z Ostrzeszowa, a wartość wybranej oferty wyniosła 548 900,00 zł brutto. Inwestycję współfinansowano ze środków Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Odbudowy Zabytków w kwocie 499 000,00 zł, z budżetu Gminy Kępno w kwocie 11 000,00 zł oraz ze środków TBS-Kępno w kwocie 38 900,00 zł. Prace zakończono w październiku 2024 r.

Uchwałą nr XVIII/123/2025 Rady Miejskiej w Kępnie z dnia 27 maja 2025 r. udzielono dotacji celowej dla Parafii Rzymskokatolickiej pw. św. Jadwigi Śląskiej w Olszowej. Kwota dotacji wyniosła 30 000,00 zł i została przeznaczona na renowację ołtarza bocznego w kościele parafialnym przy ul. Granitowej. Kościół jest wpisany do rejestru zabytków. Działanie to realizuje Program w zakresie wspierania właścicieli zabytków w prowadzeniu prac konserwatorskich i restauratorskich.

3.1.3. Projekty rozwojowe i udostępnianie dziedzictwa

W 2025 r. rozpoczęto realizację projektu „Innowacja i dziedzictwo - rozwój oferty kulturalnej w Kępnie”, przewidzianego na okres od sierpnia 2025 r. do grudnia 2026 r. Całkowita wartość projektu wynosi 406 899,59 zł, w tym dofinansowanie ogółem 366 209,63 zł, z czego 325 519,68 zł stanowią środki europejskie, a 40 689,95 zł dotacja celowa. Wkład własny Gminy Kępno określono na 40 689,96 zł. Projekt ma stworzyć nową, ogólnodostępną ofertę kulturalną nawiązującą do dziedzictwa historycznego i kulturowego miasta, z wykorzystaniem technologii VR. Planowane aplikacje multimedialne mają prezentować historię Kępna, wielokulturowość miasta, dzieje społeczności żydowskiej oraz wygląd dawnej synagogi w okresie jej świetności.

Powyższe działania wzmacniają społeczne i turystyczne wykorzystanie zabytków, a także wpisują się w aktualne kierunki krajowej polityki ochrony zabytków, w których podkreśla się znaczenie nowych technologii, edukacji i dostępności dziedzictwa.

Zestawienie wybranych zadań finansowych zrealizowanych lub rozpoczętych w latach 2024-2025 przedstawia poniższa tabela.

Obiekt / zadanie	Zakres	Finansowanie / wartość
Dawna synagoga - Centrum Synagoga	kompleksowy remont i adaptacja; otwarcie 19 maja 2025 r.	w ramach pakietu rewitalizacyjnego współfinansowanego z WRPO
Park Miejski w Kępnie	rewitalizacja i udostępnienie mieszkańcom; otwarcie w marcu 2024 r.	pakiet rewitalizacyjny WRPO; łączna dotacja dla synagogi, biblioteki, Parku Miejskiego i Parku Starościańskiego: 14 024 473,62 zł
Muzeum Ziemi Kępińskiej	instalacja klimatyzacji, system VRF, odświeżenie ścian i sufitów	377 979,71 zł, w tym 126 000,00 zł dotacji Samorządu Województwa Wielkopolskiego
Kamienica Rynek 41	remont elewacji, stolarki, balkonu, kominów i instalacji odgromowej	549 720,00 zł, w tym 495 000,00 zł z RPOZ i 15 000,00 zł udziału Gminy
Kamienica Ogrodowa 7	remont elewacji wraz z instalacją odgromową	548 900,00 zł, w tym 499 000,00 zł z RPOZ, 11 000,00 zł z budżetu Gminy i 38 900,00 zł TBS-Kępno
Szkoła Podstawowa nr 1	prace remontowo-konserwatorskie i roboty budowlane	787 000,00 zł, w tym 500 000,00 zł z RPOZ
Szkoła Podstawowa nr 1 - stolarka	renowacja drzwi do sali gimnastycznej	46 616,75 zł, w tym 40 000,00 zł dotacji Województwa Wielkopolskiego

Parafia w Olszowej	renowacja ołtarza bocznego w kościele parafialnym	30 000,00 zł dotacji celowej z budżetu Gminy
Mauzoleum Powstańców Wielkopolskich i Żołnierzy Wojska Polskiego	prace remontowo-konserwatorskie w 2024 i 2025 r.	2024: 218 969,99 zł, w tym 150 000,00 zł dotacji Wojewody; 2025: 73 185,00 zł, w tym 45 000,00 zł dotacji Wojewody
Innowacja i dziedzictwo	nowa oferta kulturalna, VR i elementy infrastruktury	406 899,59 zł, w tym 366 209,63 zł dofinansowania ogółem

3.1.4. Ocena realizacji zadań w ramach Priorytetu I

W latach 2024-2025 Priorytet I został zrealizowany w stopniu wysokim w zakresie działań kluczowych dla stanu zachowania i wykorzystania najważniejszych obiektów zabytkowych. Szczególne znaczenie miały: rewitalizacja i adaptacja dawnej synagogi, prace przy zabytkowej Szkole Podstawowej nr 1, remonty elewacji kamienic ujętych w gminnej ewidencji zabytków, wsparcie prac przy zabytku sakralnym w Olszowej, prace przy Mauzoleum oraz utrzymanie i wykorzystanie zrewaloryzowanych parków. Jednocześnie w dalszym ciągu aktualne pozostaje opracowanie długofalowego planu remontów obiektów zabytkowych znajdujących się w zasobach komunalnych, pełniejsze oznakowanie i ekspozycja wybranych obiektów, rozwijanie narzędzi porządkujących zasady reklam i szyldów w przestrzeni historycznej oraz kontynuacja działań wobec obiektów wymagających pilnej interwencji.

3.2. Priorytet II - Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

Priorytet II dotyczy zintegrowanej ochrony dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego, ochrony układów urbanistycznych i ruralistycznych, aktualizacji gminnej ewidencji zabytków, uwzględniania ochrony zabytków w dokumentach planistycznych oraz intensyfikacji monitorowania stanu dziedzictwa.

3.2.1. Uwzględnianie ochrony zabytków w planowaniu przestrzennym

W latach 2024-2025 na terenie Gminy Kępno uchwalono trzy akty planistyczne dotyczące miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W każdym z nich uwzględniono zagadnienia ochrony dziedzictwa kulturowego, w tym strefy ochrony konserwatorskiej, strefy ochrony archeologicznej, obiekty wpisane do rejestru zabytków, obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków oraz stanowiska archeologiczne.

Akt planistyczny	Zakres	Ustalenia dotyczące ochrony zabytków
Uchwała nr XI/75/2024 z 17 grudnia 2024 r.	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru miasta Kępno	Wskazano granice stref ścisłej ochrony konserwatorskiej „A”, stref ochrony konserwatorskiej „B”, stref ochrony archeologicznej „OW”, granice stanowisk archeologicznych, obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz obiekty ujęte w GEZ; w uchwale określono zasady ich ochrony.
Uchwała nr XII/81/2024 z 30 grudnia 2024 r.	zmiana planu dla terenu w obrębie Krążkowy, część działek 1018/4 i 1019/3	Cały obszar objęto strefą ochrony zespołu stanowisk archeologicznych; wskazano obowiązek stosowania ograniczeń i procedur wynikających z przepisów o ochronie zabytków przy robotach ziemnych lub zmianie sposobu użytkowania naruszającej grunt.
Uchwała nr XIX/133/2025 z 22 lipca 2025 r.	plan dla obrębów Borek Mielęcki, Osiny, Przybyszów, Rzetnia i Szklarka Mielęcka	Uwzględniono granice strefy zespołu stanowisk archeologicznych, stanowiska archeologiczne rejestrowane pojedynczo i w zespołach oraz obiekty ujęte w GEZ; wskazano obowiązki ochronne przy robotach ziemnych.

Ujęcie ochrony zabytków i stanowisk archeologicznych w dokumentach planistycznych stanowi realizację jednego z podstawowych obowiązków gminy w zakresie ochrony dziedzictwa, a zarazem odpowiada celowi Programu polegającemu na świadomym kształtowaniu krajobrazu kulturowego.

3.2.2. Aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków

W latach 2024-2025 zaktualizowano Gminną ewidencję zabytków gminy Kępno poprzez wykreślenie ośmiu obiektów. Zarządzeniami nr 5/2024, 6/2024, 7/2024 i 8/2024 z dnia 9 stycznia 2024 r. wykreślono z GEZ: dom przy ul. Młyńskiej 50 w Kępnie, dom przy ul. Solidarności 28 w Kępnie, stodołę w zespole folwarcznym, oborę w zespole folwarcznym i park dworski - pozostałości w Mechnicach oraz dom przy ul. Osińskiej 11 w Kępnie. W uzasadnieniach wskazywano m.in. na niewłaściwe rozpoznanie okresu powstania i cech architektonicznych, utratę cech zabytkowych w wyniku przekształceń oraz niewystarczającą wartość zabytkową obiektów lub reliktyw zespołu folwarcznego.

Następnie zarządzeniem nr 144/2025 z dnia 22 października 2025 r. wykreślono z GEZ dom położony w Olszowie przy ul. Granitowej 88, wskazując na brak cech stylowych, historycznych i naukowych na skutek modernizacji budynku. Zarządzeniem nr 150/2025 z dnia 29 października 2025 r. wykreślono z GEZ dom położony w Kępnie przy ul. Obrońców Pokoju 24. Pomimo negatywnej opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, po indywidualnej ocenie wartości zabytkowej obiektu uznano, że budynek nie posiada istotnych cech zabytkowych o znaczeniu lokalnym.

Aktualizacja GEZ jest działaniem porządkującym, które powinno służyć utrzymaniu wiarygodności ewidencji jako narzędzia zarządzania ochroną zabytków. Jednocześnie wymaga zachowania szczególnej staranności, dokumentowania przesłanek wykreśleń oraz współpracy z organami konserwatorskimi.

3.2.3. Tereny zieleni zabytkowej, miejsca pamięci i bezpieczeństwo dziedzictwa

W latach 2024-2025 pielęgnacją Parku Miejskiego w Kępnie, wpisanego do rejestru zabytków, zajmowała się firma wyłoniona w postępowaniu przetargowym - Firma Usługowo-Handlowa Ewelina Szmaj, Mikorzyn, ul. Żołędziowa 6. Po zakończeniu rewitalizacji w parku

prowadzono przede wszystkim bieżące prace porządkowo-pielęgnacyjne. Park Starościański, również wpisany do rejestru zabytków, pozostawał w zarządzie Samorządowej Biblioteki Publicznej, która odpowiadała za jego bieżącą pielęgnację.

Z uwagi na brak cmentarzy komunalnych na terenie Gminy Kępno, Urząd Miasta i Gminy w Kępnie nie odpowiada za prowadzenie prac porządkowych na cmentarzach parafialnych. Jednocześnie Gmina kontynuowała działania związane z opieką nad miejscami pamięci, czego przykładem były prace przy Mauzoleum Powstańców Wielkopolskich i Żołnierzy Wojska Polskiego.

Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych został opracowany w 2015 r. i uzgodniony w marcu 2015 r. W okresie sprawozdawczym dokument ten był corocznie aktualizowany zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem. W latach 2024-2025 nie przeznaczano natomiast odrębnych środków na instalacje przeciwpożarowe, alarmowe lub zabezpieczenia przeciw włamaniom przy zabytkach. Nie wykonano również nowych iluminacji obiektów zabytkowych.

3.2.4. Ocena realizacji zadań w ramach Priorytetu II

Priorytet II został zrealizowany w sposób istotny przede wszystkim poprzez uwzględnianie ochrony dziedzictwa w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, aktualizację GEZ, utrzymanie zabytkowych terenów zieleni oraz coroczną aktualizację planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych. Część zadań o charakterze systemowym wymaga dalszej kontynuacji, w szczególności opracowanie wzornika lub katalogu tradycyjnego budownictwa i detalu architektonicznego, dalszy rozwój monitoringu stanu zabytków oraz wzmacnianie działań w zakresie bezpieczeństwa obiektów zabytkowych.

3.3. Priorytet III - Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości

Priorytet III obejmuje działania związane z dokumentowaniem dziedzictwa, poszerzaniem dostępu do informacji, edukacją społeczną, działalnością wystawienniczą i wydawniczą, promocją turystyki kulturowej oraz wykorzystaniem zabytków i tradycji lokalnych w budowaniu tożsamości mieszkańców. W latach 2024-2025 szczególnie widoczna była aktywność Muzeum Ziemi Kępińskiej im. T. P. Potworowskiego, a także działania Gminy i instytucji kultury związane z Festiwałem Trzech Kultur, rocznicami lokalnymi i udostępnianiem informacji o dziedzictwie.

3.3.1. Edukacja, wydarzenia i popularyzacja dziedzictwa

W latach 2024-2025 Muzeum Ziemi Kępińskiej im. T. P. Potworowskiego prowadziło szeroką działalność edukacyjną i popularyzatorską obejmującą warsztaty, prelekcje, spotkania, wystawy i wydarzenia związane z historią regionu, tradycyjnym rzemiosłem, kulturą żydowską, archeologią oraz twórczością Tadeusza Piotra Potworowskiego. Szczególne znaczenie miały działania pokazujące dziedzictwo jako doświadczenie żywe, dostępne dla dzieci, młodzieży i dorosłych.

W 2024 r. zrealizowano m.in. projekt edukacyjno-animacyjny „Butów nigdy nie za wiele, szewc każdego w nie odzieje”, poświęcony tradycji rzemiosła szewskiego i dawnym cechom rzemieślniczym Kępna. Projekt obejmował warsztaty, działania animacyjne oraz publikację „Przewodnik ucznia szewskiego”. Prowadzono także warsztaty „Otul się sztuką” towarzyszące wystawie „Peinture - Peinture! Niech żyje kolor! Komitet Paryski 1923-2023” oraz warsztaty „Ze świecą szukać. Kreatywne warsztaty chanukowe”, wprowadzające uczestników w elementy kultury żydowskiej.

W 2025 r. oferta edukacyjna obejmowała m.in. warsztaty archeologiczne „Bogactwo z ziemi kępińskiej” wraz z „Kartą ucznia i uczennicy” dotyczącą wystawy archeologicznej „Zwierciadło przeszłości”, warsztaty „Etnodizajn - część ludowości we współczesności”, zajęcia „ABC sztuki małego muzealnika”, grę muzealną „PokeMU” oraz mikołajkowe zwiedzanie połączone z prezentacją XIX-wiecznej ludy cechowej. Działania te wspierały edukację regionalną, rozwijały wrażliwość na dziedzictwo materialne i niematerialne oraz tworzyły warunki do bezpośredniego kontaktu uczestników ze zbiorami i historią lokalną.

W omawianym okresie Muzeum organizowało i współorganizowało wydarzenia kulturalne, historyczne i rocznicowe. W 2024 r. odbyła się Noc Muzeów „Muzeum w krainie iluzji” oraz wydarzenia muzealne w ramach Festiwalu Trzech Kultur, w tym warsztaty językowe „HebRajska przygoda”, warsztaty gry w Drejdla oraz prelekcja „Szlakiem żydowskiej duszy. Synagoga w Kępnie”. W 2025 r. zorganizowano Noc Muzeów „Nowe obrazy, nowe emocje - akwarelowy zawrót głowy” z pokazem nowych nabytków, rozstrzygnięciem konkursu „Etnodizajn” i warsztatami archeologicznymi, a w ramach Festiwalu Trzech Kultur odbył się wykład „Wielokulturowość niejedno ma imię”.

Miasto i Gmina Kępno kontynuowały także działania służące popularyzacji historii miasta. W 2024 r. odbyła się siódma edycja Festiwalu Trzech Kultur, w ramach której zaplanowano m.in. spacer historyczny, prelekcje, wernisaż wystawy i warsztaty edukacyjne. W lutym 2024 r. upamiętniono rocznicę podpisania Umowy Kępińskiej, organizując wydarzenie rocznicowe oraz przygotowując jednodniówkę historyczną. W 2025 r. odbyła się ósma edycja Festiwalu Trzech Kultur, obejmująca prelekcje, wernisaż wystawy, wykłady, spacer historyczny i koncerty, a w lutym przypomniano 743. rocznicę podpisania Umowy Kępińskiej.

3.3.2. Kompetencje kadr, współpraca i partnerstwa

Pracownicy Muzeum aktywnie uczestniczyli w wydarzeniach branżowych, szkoleniach i seminariach dotyczących ochrony dziedzictwa, muzealnictwa, regionalistyki i edukacji. W 2024 r. uczestniczyli m.in. w webinarium „Cyfryzacja i ochrona dóbr kultury w muzealnictwie”, webinarium „Kongres Bezpieczeństwa Dziedzictwa KOBED24” oraz konferencji współKongres Kultury. W 2025 r. uczestniczyli m.in. w szkoleniu „Projektowanie dostępnych działań muzealnych w oparciu o Model Dostępnej Kultury”, konsultacjach społecznych dotyczących nowelizacji ustawy o działalności kulturalnej oraz szkoleniu „Prewencja konserwatorska - główne czynniki deterioracji zbiorów muzealnych”.

W latach 2024-2025 Muzeum współpracowało z szerokim gronem partnerów, w tym instytucjami kultury, muzeami w Polsce, organizacjami społecznymi, stowarzyszeniami regionalnymi, szkołami i przedszkolami, instytucjami państwowymi oraz środowiskami naukowymi. Do partnerów należały m.in.: Narodowy Instytut Muzealnictwa, Narodowy Instytut Dziedzictwa, Instytut Pamięci Narodowej, Fundacja Muzeów Wielkopolskich, Towarzystwo Miłośników Ziemi Kępińskiej, Stowarzyszenie Plastyków Amatorów Powiatu Kępińskiego,

Stowarzyszenie Wrota Wielkopolski, Środowiskowy Dom Samopomocy w Kępnie, Samorządowa Biblioteka Publiczna im. Marii z Fredrów hr. Szembekowej w Kępnie oraz Kępiński Ośrodek Kultury.

W 2025 r. działania związane z Festiwałem Trzech Kultur realizowano we współpracy z kępińskimi instytucjami kultury, Stowarzyszeniem św. Marcina w Kępnie oraz instytucjami o zasięgu ponadlokalnym, w tym Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, Instytutem Zachodnim, Filharmonią Poznańską i Narodowym Instytutem Fryderyka Chopina. Współpraca ta wzmacniała rangę wydarzenia i poszerzała zasięg działań służących zachowaniu pamięci o wielokulturowym dziedzictwie miasta.

3.3.3. Publikacje, badania, dokumentacja i zbiory

W latach 2024-2025 Muzeum prowadziło aktywną działalność wydawniczą i popularyzatorską. Do najważniejszych publikacji i materiałów należały: jednodniówka okolicznościowa „17 stycznia. Powrót Kępna do Macierzy”, katalog wystawy „Peinture - Peinture! Niech żyje kolor! Komitet Paryski 1923-2023”, artykuł naukowy dotyczący działalności edukacyjnej Muzeum opublikowany w „Museion Poloniae Maioris. Rocznik Naukowy Muzeów Wielkopolskich”, publikacja „Przewodnik ucznia szewskiego”, „Karta ucznia i uczennicy” dotycząca wystawy archeologicznej „Zwierciadło przeszłości” oraz „8 Rocznik Muzeum Ziemi Kępińskiej im. T. P. Potworowskiego w Kępnie”. Muzeum prowadziło również działania informacyjne poprzez stronę internetową i media społecznościowe.

Muzeum prowadziło działalność naukowo-badawczą obejmującą kwerendy, opracowywanie materiałów historycznych i udzielanie odpowiedzi na zapytania badawcze dotyczące historii lokalnej, mieszkańców Kępna i okolic, materiałów archiwalnych związanych z Tadeuszem Piotrem Potworowskim oraz dziedzictwa kulturowego regionu. W zakresie opieki nad zbiorami kontynuowano gromadzenie, inwentaryzację, opracowanie naukowe, dokumentację i udostępnianie zbiorów. W 2025 r. do konserwacji przekazano Mapę ścienną powiatu kępińskiego z 1930 r.

W 2025 r. Muzeum dokonało zakupów muzealiów obejmujących m.in. prace Tadeusza Piotra Potworowskiego „Peonie” i „Na sofie”, publikację w języku niemieckim „MÄRCHEN Lieder und Geschichten von Robert Reinicks Gesammelt für die Jugend von Karsten Brandt” oraz publikacje niemieckojęzyczne, w tym publikację teologiczną i druk z 1899 r. Do zbiorów trafiały

również materiały przekazywane w formie darów, w tym dokumenty archiwalne, fotografie, rękopisy, publikacje regionalne i przedmioty związane z życiem codziennym oraz lokalnym rzemiosłem.

Działania Muzeum obejmowały również dokumentowanie dziedzictwa niematerialnego poprzez gromadzenie wspomnień, rękopisów, relacji i opracowań regionalnych. W 2025 r. szczególne znaczenie miały działania związane z opracowaniem materiałów dotyczących żydowskiej historii Kępna, w tym tekstu „Kępno oczami izraelskiej poetki Ilse-Hanny Pagel-Blitzer” oraz materiałów dotyczących kępińskiej synagogi i fragmentu Aron ha-Kodesz. Wyniki opracowań udostępniano w internecie, mediach społecznościowych i lokalnej prasie.

3.3.4. Projekty finansowane ze środków zewnętrznych

W 2024 r. Muzeum zostało beneficjentem programu Narodowego Centrum Kultury EtnoPolska, uzyskując 15 000,00 zł dofinansowania na zadanie „Butów nigdy nie za wiele, szewc każdego w nie odzieje”. Projekt ten wzmacniał lokalną tożsamość kulturową i przybliżał tradycje rzemieślnicze dawnego Kępna.

W 2025 r. Muzeum otrzymało dofinansowanie Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu „Edukacja kulturalna” na realizację projektu edukacyjnego „PokeMU”. Projekt uzyskał 71 punktów i wsparcie finansowe w wysokości 50 000,00 zł. Warsztaty, realizowane od czerwca do września 2025 r., były skierowane do dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym, łącząc edukację kulturalną z zabawą, poznawaniem zbiorów i historii miasta oraz rozwijaniem szacunku do kultury i sztuki.

Muzeum uzyskało również grant w ramach Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 na projekt modernizacji wystawy stałej „Z historii Kępna - bez barier”. Całkowita wartość projektu wynosi 102 500,00 zł, kwota dofinansowania 92 250,00 zł, a wkład własny 10 250,00 zł. Projekt będzie realizowany do końca 2026 r. i wzmacnia dostępność muzealnej oferty edukacyjnej.

3.3.5. Dostęp do informacji o zabytkach i promocja dziedzictwa

Na oficjalnej stronie Miasta i Gminy Kępno udostępniane były materiały dotyczące lokalnego dziedzictwa kulturowego. W serwisie funkcjonują m.in. zakładki „Atrakcje i zabytki”

oraz „Historia”, prezentujące najważniejsze obiekty zabytkowe, zabytkowe parki oraz podstawowe informacje o dziejach Kępna i Ziemi Kępińskiej. Działanie to realizuje kierunek Programu dotyczący aktualizacji i poszerzania informacji o zabytkach gminy na stronie internetowej.

W okresie sprawozdawczym nie odnotowano natomiast formalnego udziału w wytyczaniu, aktualizacji lub odnawianiu szlaków turystycznych, historycznych lub edukacyjnych. Instytucje miejskie angażowały się jednak w promocję dziedzictwa lokalnego poprzez wydarzenia, publikacje, współpracę z organizacjami regionalnymi oraz popularyzację historii regionu, co pośrednio wspiera rozwój lokalnych tras i turystyki kulturowej.

3.3.6. Ocena realizacji zadań w ramach Priorytetu III

Priorytet III został zrealizowany w stopniu wysokim w zakresie edukacji, popularyzacji, działalności wystawienniczej, wydawniczej i dokumentacyjnej. Szczególnie istotne były: szeroka oferta Muzeum dla dzieci i młodzieży, działania związane z wielokulturowym dziedzictwem Kępna, projekty finansowane ze środków zewnętrznych, publikacje regionalne, prace dokumentacyjne, rozwijanie współpracy instytucjonalnej oraz udostępnianie informacji o dziedzictwie w internecie. Dalszego rozwinięcia wymagają natomiast: gminny system informacji i promocji dziedzictwa, mapa zabytków, zintegrowany system informacji wizualnej oraz formalne opracowanie i promocja szlaków turystyki kulturowej.

4. OCENA REALIZACJI CELÓW USTAWOWYCH I PROGRAMOWYCH

Analiza działań podjętych w latach 2024-2025 pozwala stwierdzić, że miasto i gmina Kępno realizowały główne cele ustawowe gminnego programu opieki nad zabytkami. Realizacja ta miała różną intensywność w poszczególnych obszarach: najpełniej widoczna była w zakresie prac remontowo-konserwatorskich, adaptacji obiektów, pozyskiwania środków zewnętrznych, planowania przestrzennego, edukacji i popularyzacji. Część zadań szczegółowych określonych w Programie miała charakter ciągły lub rozwojowy i wymaga kontynuacji w kolejnym programie.

Cel ustawowy / programowy	Działania w latach 2024-2025	Ocena
Uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego	Uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego uwzględniały strefy ochrony konserwatorskiej, archeologicznej, obiekty rejestrowe, GEZ i stanowiska archeologiczne; aktualizowano GEZ; corocznie aktualizowano plan ochrony zabytków na wypadek kryzysów.	zrealizowano / działanie ciągłe
Zahamowanie procesów degradacji zabytków i poprawa stanu zachowania	Zrealizowano lub kontynuowano prace przy dawnej synagodze, SP nr 1, kamienicach przy Rynku 41 i Ogrodowej 7, ołtarzu w Olszowej, Mauzoleum oraz obiekcie Muzeum; utrzymywano zabytkowe parki.	zrealizowano w zakresie najważniejszych zadań
Wyeksponowanie zabytków i walorów krajobrazu kulturowego	Udostępniono Centrum Synagoga, zrewitalizowany Park Miejski i Park Starościński; rozwijano ofertę Muzeum; przygotowano projekt VR ukazujący dawną synagogę i wielokulturowość miasta.	zrealizowano częściowo / kontynuacja
Zwiększanie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych	Realizowano Festiwal Trzech Kultur, Noc Muzeów, warsztaty, wystawy, publikacje, projekty edukacyjne i wydarzenia rocznicowe; pozyskano środki zewnętrzne na projekty edukacyjne i dostępnościowe.	zrealizowano
Współpraca z właścicielami zabytków i eliminowanie konfliktów związanych z ich wykorzystaniem	Udzielano dotacji i wsparcia finansowego, prowadzono prace w uzgodnieniu z WKZ, współpracowano z TBS-Kępno, parafią w Olszowej, instytucjami kultury i organizacjami regionalnymi.	zrealizowano / działanie ciągłe
Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami	Adaptacja synagogi do funkcji społeczno-kulturalnych, rozwój oferty Muzeum, projekty edukacyjne, wydarzenia kulturalne i promocja turystyki kulturowej tworzyły warunki dla aktywności zawodowej w kulturze, edukacji, usługach i obsłudze ruchu turystycznego.	zrealizowano pośrednio / działanie ciągłe

Zestawienie potwierdza, że cele Programu były realizowane we wszystkich obszarach wymaganych przez ustawę. Nie oznacza to jednak pełnego zakończenia wszystkich zadań szczegółowych. Wiele z nich ma charakter wieloletni i powinno zostać przeniesione do kolejnego dokumentu programowego, po weryfikacji aktualnych potrzeb, możliwości finansowych oraz stanu zasobu zabytkowego.

5. WNIOSKI I REKOMENDACJE

Końcowy okres realizacji Programu przypadł na czas intensywnych działań inwestycyjnych, edukacyjnych i promocyjnych. Szczególną wartością było połączenie prac materialnych przy zabytkach z działaniami miękkimi, obejmującymi edukację regionalną, popularyzację wielokulturowego dziedzictwa, rozwijanie oferty muzealnej i wykorzystanie nowoczesnych technologii. Takie podejście jest zgodne z aktualnym rozumieniem opieki nad zabytkami jako elementu rozwoju lokalnego, a nie wyłącznie obowiązku konserwatorskiego.

W kolejnym okresie programowania rekomenduje się:

- opracowanie nowego Gminnego programu opieki nad zabytkami z wykorzystaniem doświadczeń i danych zgromadzonych w niniejszym sprawozdaniu;
- przygotowanie długofalowego planu remontów i przeglądów obiektów zabytkowych pozostających w zasobach komunalnych;
- kontynuowanie aktualizacji i weryfikacji GEZ, przy jednoczesnym dokumentowaniu przyczyn zmian oraz prowadzeniu dialogu z organami ochrony zabytków;
- rozwijanie cyfrowego systemu informacji o zabytkach, w tym mapy zabytków i materiałów edukacyjnych dostępnych on-line;
- opracowanie standardów lub poradnika dotyczącego dobrych praktyk remontowych, kolorystyki, szyldów, reklam i detalu architektonicznego w obszarach historycznych;
- kontynuowanie systemu dotacji oraz aktywne wspieranie właścicieli zabytków w pozyskiwaniu środków zewnętrznych;
- rozwijanie oferty edukacyjnej i popularyzatorskiej Muzeum oraz instytucji kultury, w szczególności w zakresie dziedzictwa wielokulturowego, archeologicznego, rzemieślniczego i niematerialnego;
- wzmacnianie dostępności dziedzictwa dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym przez rozwiązania cyfrowe, multimedialne i przestrzenne;
- rozważenie opracowania i oznakowania lokalnych tras lub szlaków dziedzictwa, łączących najważniejsze obiekty historyczne, miejsca pamięci, obiekty sakralne, ślady dziedzictwa żydowskiego oraz zabytkową zieleni;
- systematyczne monitorowanie ryzyk dla zabytków, w tym zagrożeń technicznych, pożarowych, klimatycznych i inwestycyjnych.

6. PODSUMOWANIE

W latach 2024-2025 Miasto i Gmina Kępno prowadziły działania w każdym z trzech priorytetów określonych w Gminnym programie opieki nad zabytkami na lata 2022-2025. Najważniejsze efekty obejmowały zakończenie rewitalizacji dawnej synagogi i otwarcie Centrum Synagoga, prace remontowo-konserwatorskie przy zabytkowej Szkole Podstawowej nr 1, remonty elewacji obiektów ujętych w GEZ, wsparcie prac przy zabytku sakralnym w Olszowej, prace przy Mauzoleum, utrzymanie zabytkowych parków, aktualizację GEZ, uwzględnianie ochrony zabytków w planach miejscowych oraz rozwój działań edukacyjnych, dokumentacyjnych i promocyjnych.

Szczególnie istotne było pozyskiwanie środków zewnętrznych, w tym z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków, środków wojewódzkich, środków Wojewody Wielkopolskiego, programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Narodowego Centrum Kultury oraz Funduszy Europejskich dla Wielkopolski. Dzięki temu możliwa była realizacja zadań o skali przekraczającej bieżące możliwości budżetu gminy i instytucji kultury.

Sprawozdanie potwierdza, że dziedzictwo kulturowe Kępna było w latach 2024-2025 traktowane jako zasób wymagający ochrony, ale jednocześnie jako czynnik budowania tożsamości lokalnej, integracji społecznej, edukacji, turystyki i rozwoju oferty kulturalnej. Jest to zgodne z celami krajowej polityki ochrony zabytków, w których istotną rolę przypisuje się wiedzy o zasobie, edukacji, cyfryzacji, partycypacji i odporności dziedzictwa na współczesne zagrożenia.

Nie wszystkie zadania szczegółowe przewidziane w Programie zostały wykonane w jednakowym zakresie. Do kontynuacji pozostają w szczególności: długofalowy plan remontów zasobu komunalnego, pełniejszy system informacji i oznakowania zabytków, mapa zabytków, wzornik tradycyjnego budownictwa i detalu architektonicznego, rozwój szlaków turystyki kulturowej oraz działania systemowe w zakresie bezpieczeństwa obiektów zabytkowych. Wskazane zagadnienia powinny zostać uwzględnione w kolejnym gminnym programie opieki nad zabytkami.

Mając na uwadze skalę zrealizowanych przedsięwzięć, zakres pozyskanego finansowania zewnętrznego, uwzględnianie ochrony zabytków w dokumentach planistycznych oraz aktywność edukacyjną i popularyzatorską, realizację Gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Kępno w latach 2024-2025 należy ocenić pozytywnie. Program był realizowany w sposób

spójny z przyjętymi priorytetami, a działania podjęte w okresie sprawozdawczym przyczyniły się do ochrony, udostępnienia i promocji dziedzictwa kulturowego miasta i gminy Kępno.